

Το δημοσιευμένο συγγραφικό έργο του Φώτη Κόντογλου (DDr Αλέξιος Παναγόπουλος)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/1qLtwdS>]

Το δημοσιευμένο και θησαυρισμένο συγγραφικό έργο του Κόντογλου

Το 1948 έλαβε το β' βραβείο θρησκευτικής ζωγραφικής στα πλαίσια της Πανελλήνιας Καλλιτεχνικής Έκθεσης στο Ζάππειο. Το 1960 του απονεμήθηκε ο Ταξιάρχης του Φοίνικος. Τιμήθηκε με το Βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών το 1961 για το βιβλίο «Έκφρασις της Ορθοδόξου Εικονογραφίας», με το Βραβείο «Πουρφίνα» της Ομάδας των Δώδεκα το 1963, για το βιβλίο «Το Αἶβαλί, ἡ πατρίδα μου» και με το Εθνικό Αριστείο Γραμμάτων και Τεχνών της Ακαδημίας Αθηνών για το σύνολο του έργου του.

φ12 Page not found or type unknown

Το δημοσιευμένο και θησαυρισμένο συγγραφικό έργο του Κόντογλου εκτείνεται σε 11 τόμους ενώ οι πληροφορίες μας μας δηλώνουν μιλώντας για μεγάλο αθησαύριστο έργο, διάσπαρτο σε διάφορα έντυπα ή περιοδικά ή άρθρα, ή φυλαγμένο και σε κάποια Αρχεία. Επίσης πολύ σημαντικό είναι και το Αρχείο της αλληλογραφίας του και της επιστολογραφίας του. Η κατάσταση δυσχερύνει την έρευνα και από το γεγονός ότι ο ίδιος ο Κόντογλου δεν κρατούσε βιβλιογραφικό αρχείο των δημοσιεύσεών του. Ζούσε την απλότητα του σήμερα.

Έργα δημοσιευμένα:

- *Pedro Cazas* (Παρίσι 1920) – Αϊβαλί τυπογραφείο Κυδωνιακού Αστέρα /εκδ. οίκος Χρ.Γιανιάρη και Σία, Αθήναι, χ.χ.ε. [1922].
- *Βιβλία του Βέγα. Φ. Κόντογλου: Βασάντα. Με ζωγραφιές και με πλουμίδια απ' το χέρι το συγγραφέα*, εκδ. Χρ.Γιανιάρης, χ.χ.ε., [1923].
- *Η τέχνη του Άθω. Αντιγραφή και ανασυγκρότηση Φώτη Κόντογλου*, εκδ. Χρ.Γιανιάρης, χ.χ.ε., [1923].
- *Ταξείδια σε διάφορα μέρη της Ελλάδας και της Ανατολής, περιγραφικά του τί ακούμε από τα χρόνια των Βυζαντινών, των Φράγκων, των Βενετσάνων και των Τούρκων*, Αθήνα, 1928.
- *F. Contoglou, Icons et Fresques d' Art Byzantin, Athenes, 1932.*
- [Με τη συνεργασία του Ανδρέα Ξυγγόπουλου], *Τοιχογραφίες εκκλησιών του Υμηττού. Μοναί Θεολόγου και Καισαριανής* εκδ. Ανωνύμου Εταιρείας Ελληνικές Τέχνες, Αθήναι 1933.
- *Ο Αστρολάβος. Βιβλίο παράξενο γραμμένο από το Φώτη Κόντογλου*, Κέρκυρα 1935 [Αθήνα, 1934 – στο εσώφυλλο].
- *Φημισμένοι άντρες και λησμονημένοι*, εκδ. Αετός, 1942.
- *Ο θεός Κόνανος καί το μοναστήρι του τό λεγόμενο καταβύθιση*, εκδ. Σ. Νικολόπουλος, Αθήναι 1943.
- *Ιστορίες καί περιστατικά κι' άλλα γραψίματα λογής λογής*, Νικολόπουλου, 1944.
- *Ο κουρσάρος Πέδρο Καζάς, Γλάρος*, 1944.
- *Ιστορία ενός καραβιού που χάθηκε απάνου σε μια ξέρα*, εκδ. Πήγασου, Αθήναι 1944.
- *Έλληνας θαλασσινός στίς θάλασσες της νοτιάς*, Γλάρος, 1944.
- *Η Αφρική και οι θάλασσες της Νοτιάς*, Γλάρος, 1944.
- *Ο μυστικός κήπος*, εκδ. Αστήρ, 1944.
- *Οι αρχαίοι άνθρωποι της Ανατολής: Ιστορία αληθινή*, Νικολόπουλος, 1945.
- *Βίος και άσκησις του οσίου πατρός ημών Αγίου Μάρκου του αναχωρητού του εξ Αθηνών*, [1947].
- *Βίος και πολιτεία του Βλασίου Πασκάλ του διά Χριστόν σαλού*, εκδ. Ι.Κολλάρος και Σία, Αθήναι 1947.
- *Άνθος, ήγουν λόγια ανθολογημένα από τους πατέρας υπό Φ.Κόντογλου*, εκδ. Ελληνική Δημιουργία, 1949.
- *Ημερολόγιον παιδικόν του 1949*, Αποστολική Διακονία, 1949.
- *Η λειτουργική τέχνη ή βυζαντινή ζωγραφική*, Αθήνα 1956.
- *Η Αγιασμένη Ελλάδα*, Αθήναι 1957 – ανάτυπο από τα Δίπτυχα της Ορθοδοξίας.
- *Όρη Άγια*, Αθήναι 1958.

- *Βίβλος καλούμενη Έκφρασις*, τομ. α, β, εκδ. Αστήρ – Παπαδημητρίου, Αθήναι 1960
- *Η απελπισία του θανάτου εις την θρησκευτικήν ζωγραφικήν της Δύσεως και η ειρηνόχυτος και πλήρης ελπίδος ορθόδοξος εικονογραφία*, Αθήναι 1961.
- *Έργα Α΄. Το Αϊβαλί η πατρίδα*, εκδ. Αστήρ – Παπαδημητρίου, Αθήναι 1962.
- *Έργα Β΄. Αδάμαστες ψυχές*, εκδ. Αστήρ – Παπαδημητρίου, Αθήναι 1962.
- *Η εν Χριστώ θαυμαστή μεταμόρφωσις της Αικατερίνης Λύτρα*, Αθήναι 1962.
- *Έργα Γ΄. Η πονεμένη Ρωμιοσύνη*, εκδ. Αστήρ – Παπαδημητρίου, Αθήναι 1963.
- *Τι είναι η Ορθοδοξία και τι είναι ο Παπισμός. Απλαί και ταπειναί σκέψεις ενός πιστού τέκνου της Μίας, Αγίας Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας*, Αθήναι, 1964 (α΄ εκδ. και β΄ εκδ. με προσθήκη προλόγου και επιλόγου)
- *Έργα Δ΄., Γιαβάς ο θαλασσινό και άλλες ιστορίες*, εκδ. Αστήρ – Παπαδημητρίου, 1965.
- *Ο Παπά-Νικόλας Πλανάς*, εκδ. Αστήρ – Παπαδημητρίου, 1965.
- *Έργα Ε΄, Πέδρο Καζάς – Βασάντα και άλλες ιστορίες*, εκδ. Αστήρ – Παπαδημητρίου, 1967.
- *Ο Καστρολόος*, εκδ. Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα, 1987 (β΄ εκδ.) [1977].
- *Το Αϊβαλί, η πατρίδα μου*, Παπαδημητρίου, 2000.
- *Παναγία και Υπεραγία: Η μετά τόκον παρθένος και μετά θάνατον ζώσα*, Αρμός, 2000.
- *Γίγαντες ταπεινοί, επιλογή από άρθρα για αγίους δημοσιευμένα στις εφημερίδες*, Ακρίτας, 1991.
- *Το ασάλευτο θεμέλιο*, επιμέλεια Κώστας Σαρδελής, Ακρίτας, 2000.
- *Μικρό Εορταστικό*, Ακρίτας, 1985.
- *Ανέστη Χριστός: Η δοκιμασία του λογικού*, Αρμός, 2001.
- *Μυστικά άνθη: Ήγουν: Κείμενα γύρω από τις αθάνατες αξίες της ορθόδοξης ζωής*, Παπαδημητρίου, 2001
- *Χριστού γέννησις: Το φοβερόν μυστήριο*, Αρμός, 2001.
- *Για να πάρουμε μια ιδέα περί ζωγραφικής*, Αθήνα : Αρμός, 2002.
- *Σκληρό τάμα*, εικονογράφηση Γιώργου Κόρδη, Αρμός, 2003.
- *Το πάρσιμο της Πόλης*, εικονογράφηση Σταμάτης Μπονάτσος, Ακρίτας, 2003.
- *Ταξιδευτές κι ονειροπόλοι*, επιμέλεια Νίκος Αγκάντος, Ακρίτας, 2005.

Image not found or type unknown

Επίλογος

Κύριε πρόεδρε, αγαπητοί και εκλεκτοί προσκεκλημένοι, εν κατακλείδι ευχαριστώ για την τιμή να μιλήσω απόψε για τον μεγάλο πνευματικό δημιουργό, που σήμερα μας καλεί σε προβληματισμό, στη δική μας καθημερινότητα, σήμερα τόσο επίκαιρα και καθοριστικά, αφού ο τρόπος της ζωής του, οι ιδέες του, η απλότητά του και η αγάπη του στη παράδοση και τις ρίζες του Γένους μας και της πονεμένης ρωμιοσύνης, μας παιδαγωγεί και διδάσκει. Διακρίθηκε ως Έλληνας διανοούμενος, λογοτέχνης, συγγραφέας και ζωγράφος με τη γνήσια και αυθεντική «ελληνικότητα», το φιλότιμο, την ανθρωπιά, την ζωντανή έκφραση, τόσο με το συγγραφικό, λογοτεχνικό έργο όσο και με το ζωγραφικό. Δίκαια θεωρείται ως ένας από τους εκφραστικότερους εκπροσώπους της «Γενιάς του '30». Εργάστηκε ως τορναδόρος και ως ανθρακωρύχος, ως καθηγητής και ζωγράφος. Πολέμησε για την πατρίδα του Μ.Ασία που τόσο άδολα και άδοξα χάθηκε απ' την ανελέητη σφαγή, τους βιασμούς και τις θηριωδίες των ασιατών. Διακρίθηκε από το μυθιστοριογραφικό έργο του και την καλλιτεχνική του έφεση. Η απουσία του είναι δυσαναπλήρωτη. Οι μαθητές του διέσωσαν και διέδωσαν ότι μπόρεσαν. Εμείς τον μελετούμε και διδασκόμαστε. Με την ευχή και οι νέες γενιές να τον γνωρίσουν και να διδαχθούν από τα έργα του τόσο στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση όσο και στα ερευνητικά ινστιτούτα για το καλό της κοινωνίας μας, της ιστορίας μας και του πολιτισμού μας, ήδη πενήντα χρόνια από τον θάνατό του.

Image not found or type unknown

Πηγές και βιβλιογραφία

A.

- Αργυρίου, Αλέξανδρος (2002α). *Ιστορία της ελληνικής λογοτεχνίας και η πρόσληψή της στα χρόνια του Μεσοπολέμου (1918-1940)*. τ.Α'. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Αργυρίου, Αλέξανδρος (2002β). *Ιστορία της ελληνικής λογοτεχνίας και η πρόσληψή της στα χρόνια του Μεσοπολέμου (1918-1940)*. τ.Β'. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Αργυρίου, Αλέξανδρος (2003). *Ιστορία της ελληνικής λογοτεχνίας και η πρόσληψή της στους δύστηνους καιρούς (1941-1944)*. τ.Γ'. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Αργυρίου, Αλέξανδρος (2004). *Ιστορία της ελληνικής λογοτεχνίας και η πρόσληψή της στα χρόνια του ετεροκαθοριζόμενου εμφυλίου πολέμου (1945-1949)*. τ.Δ'. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Αθανασόπουλος, Βαγγέλης(2003). *Οι μάσκες του ρεαλισμού - Εκδοχές του νεοελληνικού αφηγηματικού λόγου*. τ.Β'. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Βιβιλάκης, Ιωσήφ (1995). «Χρονολόγιο Φώτη Κόντογλου». Στο: Ιωσήφ Βιβιλάκης (επιμ.). *Φώτης Κόντογλου. Εν εικόνη διαπορευόμενος. Εκατό χρόνια από την γέννηση και τριάντα από την κοίμησή του*. Αθήνα: Ακρίτας, σελ. 19-33.
- Βλαχοδήμος, Δημήτρης (Απρίλιος 2006). «Ο γλυκύτατος Κόντογλου(σκέψεις με αφορμή δύο κριτικά κείμενα)». *Νέα Εστία* (τευχ. 1788): σελ. 719-731.
- Γιανναράς, Χρήστος(1999). *Ορθοδοξία και Δύση στη νεώτερη Ελλάδα* (3η έκδοση). Αθήνα: Δόμος.
- Ζίας, Νίκος (1991). *Φώτης Κόντογλου*. Αθήνα: Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος.
- Ζίας, Νίκος (1995). «Φώτης Κόντογλου, ζωγράφος: τριάντα χρόνια μετά το

θάνατό του». Στο: Ιωσήφ Βιβιλάκης (επιμ.). *Φώτης Κόντογλου. Εν εικόνι διαπορευόμενος. Εκατό χρόνια από την γέννηση και τριάντα από την κοίμησή του*. Αθήνα: Ακρίτας, σελ. 237-247.

- Ζίας, Νίκος (1998). «Κόντογλου Φώτης». *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών 16ος-20ος αι. τ.2. Μέλισσα*, σελ. 241-246.
- Ζουμπουλάκης, Σταύρος (Νοέμβριος 2005). «Η σημερινή εκδοτική εικόνα του Φώτη Κόντογλου». *Νέα Εστία*(τευχ. 1783): σελ. 825-829.
- Λυδάκης, Στέλιος (1976). *Οι Έλληνες ζωγράφοι. τ.3, Η ιστορία της νεοελληνικής ζωγραφικής (16ος-20ος αιώνας)*. Αθήνα: Μέλισσα.
- Ξύδης, Αλέξανδρος (1976). *Προτάσεις για την ιστορία της νεοελληνικής τέχνης. τ.Α', Διαμόρφωση-εξέλιξη*. Αθήνα: Ολκός.
- Παγάνος, Γιώργος (1992). «Φώτης Κόντογλου-Παρουσίαση ανθολόγηση». *Η μεσοπολεμική πεζογραφία. τ.Ε', Από τον πρώτο στον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο (1914-1939)*. Αθήνα: Σοκόλης, σελ. 48-79.
- Παπανικολάου, Μιλτιάδης (1999). *Ιστορία της τέχνης στην Ελλάδα. τ.1, Ζωγραφική και γλυπτική του 20ου αιώνα*. Αδάμ.
- Πολίτης, Λίνος(2004) [1978]. *Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*. Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.
- Tonnet, Henri (2010). *Ιστορία του Ελληνικού μυθιστορήματος*. μτφρ, Μαρίνα Καραμάνου. Αθήνα: Πατάκης.
- Vitti, Mario(1977). *Η γενιά του τριάντα. Ιδεολογία και μορφή*. Αθήνα: Ερμής.
- Vitti, Mario (1978). *Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Vitti, Mario (1991). *Ιδεολογική λειτουργία της ελληνικής ηθογραφίας*. Αθήνα: Κέδρος.
- Χατζηφώτης, Ιωάννης(1978). *Φώτιος Κόντογλου. Η ζωή και το έργο του*. Αθήνα: Γραμμή.
- «Βιοεργογραφικό σημείωμα». *Φώτιος Κόντογλου*. Αθήνα: Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλέξανδρου Σούτζου. 1978.
- Αλέξης Ζήρας, «Κόντογλου Φώτης», *Λεξικό της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*, εκδ. Πατάκης, 2007,σελ.1117-1119
- π. Σταμάτης Σκλήρης, *Φόβος και ελευθερία στο λειτούργημα της εικονογραφίας*, Σύναξη, τ/χ.82,(Απρίλιος-Ιούνιος 2002), σελ.26-33,ιδ.31-32
- Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο: *Φώτης Κόντογλου Ό,τι έκανα τόκανα στ'όνομα της απλότητας*, Αθήνα, 2015[χωρίς σελιδαρίθμηση]
- Τώνης Σπητέρης, *3 αιώνες νεοελληνικής τέχνης: 1660-1967, τ.Β', Εκδοτικός Οργανισμός Πάπυρος*, Αθήνα,1979
- Μαρίνος Καλλιγιάς, «*Έκφρασις της παντίμου Ορθοδόξου Αγιογραφίας. Το έργο του Κόντογλου ως κανών της εικονογραφήσεως των εκκλησιών μας*», στο: του ιδίου, *Τεχνοκριτικά 1937-1982*,εκδ.Μουσείο Μπενάκη-Άγρα, Αθήνα, 2003,

σελ. 355-360

- Μαρίνος Καλλιγάς, «Φώτης Κόντογλου. Η προσφορά και η επίδραση του αγιογράφου και συγγραφέως -που πέθανε πριν από μέρες-πάνω στη νεοελληνική τέχνη», στο: του ιδίου, Τεχνοκριτικά 1937-1982,εκδ.Μουσείο Μπενάκη-Άγρα, Αθήνα, 2003, σελ.562-565
- Θανάσης Νιάρχος, «Βιβλιογραφία Φώτη Κόντογλου», στο: Μνήμη Κόντογλου, εκδ.Αστήρ-Παπαδημητρίου, Αθήναι 1975, σελ.329-333

B.

- Μαρία Καζαμία-Τσέρνου, *Ο Κόντογλου υπομνηματίζει τον Κόντογλου*, Επιστημονική Επετηρίδα Θεολογικής Σχολής-τμ.Θεολογίας, Θεσ/νίκης, τομ.15 (2005), σελ. 65-118
- Ιφιγένεια Μποτουροπούλου, «Ο Φώτης Κόντογλου μεταφραστής του Μολιέρου», Πρακτικά Β΄ Πανελληνίου Θεατρολογικού Συνεδρίου Σχέσεις του Νεοελληνικού Θεάτρου με το ευρωπαϊκό, περ. Παράβασις, 2004, σελ. 323-334
- Μάνος Στεφανίδης, «Φώτης Κόντογλου. Ένας μη δυτικός μοντερνισμός.», στο: του ιδίου, Μικρή Πινακοθήκη.Πρόσωπα, κρίσεις και αξίες της νεοελληνικής τέχνης, εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα, 2002, σελ. 46-51
- Νίκος Χατζηνικολάου, «Τέσσερις Έλληνες ζωγράφοι του 20ου αιώνα. Θεόφιλος, Κόντογλου, Γκίκας, Τσαρούχης», Ο Πολίτης, τχ.2 (1976), σελ.47-58
- Βαγγέλης Αθανασόπουλος, *Η θεωρία και η πράξη της αφηγηματικής τέχνης του Φώτη Κόντογλου*, εκδ.Καρδαμίτσας, Αθήνα, 1986
- Παναγιώτης Μαστροδημήτρης, «Το πεζογραφικό έργο του Φ.Κόντογλου», στο: Πέντε δοκίμια για τη νεοελληνική πεζογραφία, εκδ.Λύχνος, Αθήνα, 1987, σελ. 69-91
- Ζυγός, τχ. 51-52 (Μάρτιος 1960) σελ.5-25 και νέα περίοδος αρ.31 (Σεπτ-Οκτ.1978), σελ.10-16
- Νέα Εστία 1965, τομ. 78, τχ.914, σελ. 1016-1031
- Νέα Εστία, 1990, τχ.1515, σελ. 1060-1102
- Αιολικά Γράμματα, τχ. 6 Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1971, σελ. 481-592
- Κριτικά Φύλλα, τχ. 22-23, Απρίλιος Μάιος 1975, σελ. 113-274
- Παράδοση, τχ, 21-22, Δ΄ Μάιος-Αύγουστος 1980, σελ. 1-101
- Διαβάζω, τχ. 113, 27 Φεβρουαρίου 1985, σελ. 10-58
- Τετράδια Ευθύνης, τχ. 23 1985, σελ. 7-220.